

บทที่ 3

ข้อมูลพื้นฐานของโครงการพัฒนาคอยตุง

3.1 ที่มาของโครงการพัฒนาคอยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี มีพระราชกระแสรับสั่งกับหม่อมราชวงศ์คึกคัก คีตกุล ราชเลขานุการในพระองค์ฯว่า จะไม่เสด็จฯ ไปประทับประเทศสวิตเซอร์แลนด์หลังจากพระชนมายุ 90 พรรษา และเมื่อกราบบังคมทูลถามว่า “อยากจะทำอะไร” จึงมีรับสั่งว่า “เรื่องปลูกป่านี้ฉันชอบและอยากทำมานานแล้ว” สำนักงานราชเลขานุการในพระองค์ฯ จึงได้เลือกพื้นที่ที่มีความสูง 900-1,300 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ซึ่งเป็นระดับที่มีสภาพอากาศที่เหมาะสมสำหรับพระองค์ท่าน และได้ค้นพบพื้นที่ที่เหมาะสมที่คอยตุงบนเทือกเขานางนอน ใกล้หน่วยอนุรักษ์ต้นน้ำ 31 ของกรมป่าไม้ ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย สามารถทอดพระเนตรเห็นทิวเขาสลับซับซ้อนและที่ราบคล้ายทิวทัศน์ภูเขาและทะเลสาบในประเทศสวิตเซอร์แลนด์ จึงได้กราบบังคมทูลทูลทราบฝ่าละอองพระบาท พอเอ่ยถึงคอยตุง ก็รับสั่งทันทีว่า “ฉันจำได้ แถวนี้อ่า โส้นมาตั้ง 20 กว่าปีแล้ว” พระองค์ท่านได้เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากัลยาณิวัฒนาฯ (พระราชอิสริยยศกิติในเวลานั้น) ไปทอดพระเนตรเห็นพื้นที่ดังกล่าวเมื่อวันที่ 15 มกราคม 2530 ทรงพอพระราชหฤทัยและมีพระราชดำริจะทรงสร้าง “บ้านที่คอยตุง” และการเสด็จมาประทับแรมต้องมิงานให้ทรงด้วย จึงไม่น่าประหลาดใจเมื่อมีพระราชกระแสรับสั่งว่า “ฉันจะปลูกป่าบนคอยตุง” และนี่คือต้นกำเนิดแห่งโครงการพัฒนาคอยตุง ซึ่งพัฒนาก้าวไกลมาตราบนานหลายปี

3.2 แผนพัฒนา

อันเนื่องมาจากพระราชโอบายในสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีที่จะทำอะไรให้คนกับป่าอยู่ร่วมกันได้ โดยหยุดการตัดไม้ทำลายป่า หยุดการทำไร่เลื่อนลอยและการปลูกฝิ่น ด้วยการสร้างงานให้กับราษฎรในพื้นที่ที่มีรายได้พอแก่การยังชีพและได้เรียนรู้วิทยาการใหม่ๆ จากการที่เข้ารับจ้างทำงานในกิจกรรมต่างๆ ของโครงการพัฒนาคอยตุง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของราษฎรให้สามารถพึ่งตนเองได้ และสร้างจิตสำนึกในด้านอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้

- 1) พัฒนาคุณภาพชีวิตของราษฎรในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงในด้านการศึกษา สาธารณสุขและสุขอนามัย สวัสดิการสังคม ตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
- 2) จัดระเบียบชุมชนและระบบการปกครองให้เป็นไปตามกฎหมายของประเทศ
- 3) พัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามพระราชดำริ
- 4) พัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศและนานาชาติ

และมีเป้าหมายให้โครงการพัฒนาออยตุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งมีพื้นที่เท่ากับ 93,515 ไร่ มีการกำหนดระยะเวลาไว้ 30 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2531 ถึง ปี พ.ศ. 2560 โดยแบ่งระยะเวลาดำเนินการออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 พ.ศ. 2531 ถึง พ.ศ. 2536

ระยะที่ 2 พ.ศ. 2537 ถึง พ.ศ. 2545

ระยะที่ 3 พ.ศ. 2546 ถึง พ.ศ. 2560

แผนพัฒนาระยะที่ 1 ระหว่างปี พ.ศ.2531-2536 ระยะเวลา 6 ปี

การพัฒนาออยตุง มีจุดมุ่งหมายเพื่อหยุดยั้งการทำไร่เลื่อนลอย และการปลุกฝิ่นของชาวเขา ด้วยการเริ่มโครงการ สร้างความเข้าใจไม่ว่าจะเป็นกับเจ้าหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติงานในโครงการและกับชาวบ้าน เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาพื้นที่นี้ ตลอดจนวางรากฐานทางกายภาพ ได้แก่ สาธารณูปโภคต่างๆ และพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการสร้างงาน ปรับปรุงการสาธารณสุข การศึกษา

เป้าหมายของแผนพัฒนาระยะที่ 1 ดังนี้

1) พัฒนาและจัดระบบโครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วย ถนน แหล่งน้ำ ไฟฟ้า และน้ำประปาภูเขา โดยในปี พ.ศ.2535 ทุกหมู่บ้านในพื้นที่โครงการฯมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง ซึ่งมีทั้งหมด 26 หมู่บ้าน

2) พัฒนาป่าไม้และสิ่งแวดล้อม โดยป้องกันป่าเดิมไม่ให้ถูกทำลาย พร้อมทั้งปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าที่ถูกทำลาย ซึ่งได้เพิ่มพื้นที่ปลูกป่าจากร้อยละ 45 เป็นร้อยละ 85 นอกจากนั้นยังปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และให้มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง และสถาบันพระมหากษัตริย์อีกด้วย

3) การพัฒนาอาชีพและรายได้ โดยเปลี่ยนอาชีพราษฎรในพื้นที่ จากการทำไร่เลื่อนลอย มาเป็นเกษตรกร รับจ้าง และฝึกอบรมให้เกิดทักษะในงานอาชีพ โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี 24.353 บาทในปี พ.ศ.2543 ซึ่งจากเดิมในปี พ.ศ.2531 เท่ากับ 3,772 บาท

4) งานพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพชีวิต ได้แก่ หนึ่ง ด้านสาธารณสุข จัดตั้งอนามัย 6 แห่ง กระจายทั่วพื้นที่ ทุกหลังคาเรือนมีส่วนร่วมใช้ ศูนย์ทันตกรรม กองทุนเกลือไอโอดีน ให้ความรู้เรื่อง โรคติดต่อ สอง การจัดการบำบัดและฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด ตั้งศูนย์บำบัดที่บ้านผาหมี และดำเนิน มาตรการด้านกฎหมาย สร้างกฎระเบียบหมู่บ้าน เพื่อระงับการปลูก ฝิ่น และเสพยาเสพติด มีหมู่บ้าน ปลอดภัยปลอดยาเสพติด สาม ให้คำแนะนำการวางแผนครอบครัว สามารถลดอัตราการเกิดจากร้อยละ 2.27 ในปี พ.ศ.2531 มาเป็น ร้อยละ 0.79 ในปี พ.ศ.2542 สี่ ยกระดับการศึกษา จัดตั้งศูนย์ศึกษาต่างๆ ทั้ง ระดับเด็กก่อน เด็กเล็ก ประถมศึกษา ทั้งสิ้น 33 ศูนย์ และห้า อนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมประจำ เผ่าที่ดั้งเดิม เช่น การแต่งกาย งานมือ และยกเลิกวัฒนธรรมที่ขัดต่อกฎหมาย เช่น การฆ่าลูกแฝดที่ เกิดใหม่

5) จัดระเบียบชุมชนและระเบียบการปกครอง โดยทำทะเบียนบ้าน จัดตั้งตำบล และยก ระดับเป็นอำเภอแม่ฟ้าหลวง

6) พัฒนาการท่องเที่ยว โดยการจัดสร้างและปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ พร้อมกับรื้อฟื้นงานประเพณีการแสดง เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวขึ้นมาเที่ยวในพื้นที่คอยดุง เช่น พระตำหนัก คอยดุง พระธาตุคอยดุง สวนแม่ฟ้าหลวง สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวงคอยช้างมูบ หมู่บ้านชาวเขา และ ชนกลุ่มน้อย งานประเพณีโล้ชิงช้า เล่นลูกข่าง และจุดชมวิวต่างๆ

แผนพัฒนาระยะที่ 2 ระหว่างปี พ.ศ.2537-2545 ระยะเวลา 9 ปี

จุดมุ่งหมายเพื่อส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับสภาพภูมิประเทศ อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ตลอดจนพัฒนาระบบผลิตให้สามารถแข่งขันในตลาดระดับชาติและสากล ได้ มีเป้าหมายให้ราษฎรในพื้นที่มีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อคนต่อปี และสาระสำคัญของแผนระยะที่ 2 นี้คือการพัฒนาโครงการฯ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานในระดับสากล โดยเน้นนิเวศน์ทัศนาจร (Eco-Tourism) และอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมประจำเผ่าให้คงไว้

เป้าหมายของแผนพัฒนาระยะที่ 2 ดังนี้

- 1) ด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วยการปลูกป่าพระราชทาน โดยมูลนิธิชัยพัฒนาและมูลนิธิแม่ฟ้าหลวง และการพัฒนาอาชีพและกระจายรายได้ โดยสร้างโรงฝึกอาชีพในด้านต่างๆ ทั้ง 7 แห่ง
- 2) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้แก่ หนึ่ง จัดตั้งสวัสดิการดูแลเด็กก่อน เด็กแรกเกิด สอง จัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในพื้นที่โครงการฯ เช่น กีฬาระหว่างหมู่บ้าน สาม กำจัดยา

เสพติดในพื้นที่โครงการฯ ให้ปลอดภัยเสพติด โดยมีการให้ป้ายหมู่บ้านปลอดภัยเสพติด และจะมีการสำรวจทุกระยะ ที่ ป้องกันราษฎรในพื้นที่ในเรื่องการค้าประเวณี โดยการส่งเสริมอาชีพ เช่น ตั้งห้องปฏิบัติการผลิตกล้าพันธุ์ไม้โดยวิธีเพาะเนื้อเยื่อ โรงทอพรหมทอผ้า เป็นต้น ทำให้ความรู้ความคุ้มครองป้องกันปัญหาโรคเอดส์

3) ด้านการปกครองและความมั่นคง ดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จัดตั้งกรรมการหมู่บ้านให้มีคุณภาพ จัดกฎระเบียบหมู่บ้านให้สอดคล้องกับกฎหมายปกครองท้องถิ่น และแสดงขอบเขตโครงการพัฒนาคอยดูงให้ชัดเจน

4) ด้านอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดเขตอนุรักษ์ป่าต้นน้ำลำธาร และป่าชุมชน วางแผนบริหารน้ำเพื่ออุปโภคบริโภค และการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

5) ด้านการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยจัดสวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง และปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวเดิม เช่น สวนแม่ฟ้าหลวง ระยะที่ 2 และปลูกต้นนางพญาเสือโคร่ง และเสี้ยวดอกขาว สองข้างทางบนคอยดูง

แผนพัฒนาระยะที่ 3 ระหว่างปี พ.ศ.2546-2560 ระยะเวลา 15 ปี

จุดมุ่งหมายคือการที่ราษฎรในพื้นที่สามารถพึ่งตนเองได้ในการดำรงชีวิต ด้วยการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ สามารถควบคุมตนเองในระดับหมู่บ้านได้ และขยายผลในเชิงการปกครองให้สอดคล้องกับกฎหมายไทย และเมื่อราษฎรมีรายได้ดีแล้วก็สามารถเสียภาษีคืนสู่รัฐได้เช่นเดียวกับคนไทยทั่วประเทศ

เป้าหมายของแผนพัฒนาระยะที่ 3 ดังนี้

1) ทุกหมู่บ้านในโครงการฯมีรายได้สูงพอที่จะจ่ายภาษีอากรให้กับรัฐบาลได้
2) ราษฎรทุกคนมีความสามารถดูแลสุขภาพของตนเอง โดยจ่ายค่ารักษาพยาบาลให้กับสถานพยาบาลของรัฐหรือเอกชนได้

3) เด็กทุกคนจะต้องสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ และราษฎรต้องรู้ภาษาไทยทุกคน

4) ให้มีการปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5) สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาคอยดูง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ โดยพึ่งตนเอง

6) ผลที่เกิดจากการฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโครงการพัฒนาคอยดูง คือ

ทางตรง หนึ่ง ส่งผลดีต่อต้นน้ำลำธาร ลดมลภาวะในพื้นที่ราบได้อย่างกว้างขวาง และยังทำให้สภาพดินฟ้าอากาศเข้าสู่สมดุล สอง ราษฎรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

ทางอ้อม หนึ่งใน การคมนาคมของจังหวัดเชียงรายสะดวกขึ้น เช่น มีสนามบินนานาชาติ มี ถนนหนทางที่ดี สอง สภาวะทางด้านเศรษฐกิจดีขึ้น เนื่องจากมีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นในจังหวัด เชียงราย สาม รัฐบาลสามารถเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น เช่น ภาษีที่ดิน เนื่องจากมีการซื้อขายที่ดินกันมาก ภาษีการค้าและการบริการ เช่น จากธุรกิจโรงแรม ที่พัก บริษัทนำเที่ยว ร้านอาหาร เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า แผนพัฒนาทั้ง 3 ระยะของโครงการพัฒนาออยตุงดังกล่าวข้างต้นได้ให้การ สนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมท้องถิ่น และด้านการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ให้กับประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ก็เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการอยู่ร่วมกันได้อย่างยั่งยืน

3.3 สถานที่ท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาออยตุง

สถานที่ท่องเที่ยวในโครงการพัฒนาออยตุงที่สำคัญและเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวมี 9 แห่ง ได้แก่

3.3.1 พระตำหนักออยตุง

พระตำหนักออยตุง นับเป็นบ้านหลังแรกของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ สร้างขึ้นด้วยพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ โดยเน้นความเรียบง่ายและการใช้ประโยชน์ได้ดี พระ ตำหนักออยตุงเป็นการผสมผสานระหว่างสถาปัตยกรรมล้านนากับบ้านพื้นเมืองของสวิตเซอร์ แลนด์และบ้านไม้ซุงที่กลมกลืนลักษณะเด่นของพระตำหนักอยู่ที่กาแล และเชิงชายแกะสลักลาย เมฆไหลรอบพระตำหนัก ภายในท้องพระโรงจะเห็นเพดานดาวทำด้วยไม้สนแกะสลักกลุ่มดาวใน ระบบสุริยจักรวาล และที่ผนังเชิงบันได แกะเป็นตัวพยัญชนะไทยพร้อมภาพประกอบ ไม้ที่นำมาตกแต่งภายในส่วนใหญ่เป็น ไม้ลังที่ใส่สินค้ามาจากต่างประเทศ และราคาบัตรเข้าชมเท่ากับ 70 บาท แต่ถ้าซื้อบัตรเที่ยวรวมทั้งพระตำหนักออยตุง สวนแม่ฟ้าหลวง และหอพระราชประวัติ จะมีราคา บัตรเท่ากับ 150 บาท

3.3.2 สวนแม่ฟ้าหลวง

สวนแม่ฟ้าหลวง เป็นสวนที่มีไม้ดอกไม้ประดับเมืองหนาวหลากชนิดหลากสีสน โดยได้รับการ ออกแบบให้สวยงามตลอด 365 วัน แปลงไม้ดอกไม้ประดับหลากพันธุ์นับหมื่นดอกถูกจัดแต่งหมุน เวียนให้สวยงามไม่ซ้ำกันทั้ง 3 ฤดู ประกอบกับประติมากรรมเด็กยืนต่อกัน โคดเด่นอยู่กลางสวน ซึ่งได้รับการพระราชทานชื่อว่า “ความต่อเนื่อง” อันตรงกับพระราชดำริของสมเด็จพระย่าที่ว่า “ทำงาน อะไรก็ตามจะสำเร็จได้ต้องมีความต่อเนื่อง” และยังขยายพื้นที่อีกเป็นสวนหิน สวนน้ำ สวนป่าร่ม รวมเนื้อที่สวนแม่ฟ้าหลวงทั้งหมด 25 ไร่ อีกทั้งสวนแม่ฟ้าหลวงยังได้รับรางวัล พาต้า โกลด์ อะ

วอร์ด (PATA GOLD AWARDS) ประจำปี 2536 ของสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคแปซิฟิก ในนามประเทศไทย ประเภทรางวัลการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว และราคาบัตรเข้าชมเท่ากับ 80 บาท

3.3.3 สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวง (ดอยช้างมูบ)

มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงได้สร้างสวนรุกขชาติเมื่อปี พ.ศ.2535 บนพื้นที่ 250 ไร่ บนดอยช้างมูบ โดยรวบรวมพันธุ์ไม้หายากและพันธุ์ไม้พื้นเมือง ไว้เป็นจำนวนมาก และที่สำคัญคือ ต้นกุหลาบพันธุ์ปี ที่พบในภูเขาสูงของไทย พม่า และจีน สวนรุกขชาติแม่ฟ้าหลวงนี้มีทางเดินลัดเลาะไปตามไหล่เขาสำหรับชมต้นไม้ดอกไม้ มีลานปิกนิก ศาลาพักผ่อน ระเบียงชมวิว ซึ่งมองเห็นดินแดนพม่า แม่น้ำโขง ไปจนถึงฝั่งลาว และน้ำพุร้อนที่มีชื่อว่า “น้ำพระทัย” อันหมายถึงน้ำพระราชหฤทัยของสมเด็จพระเจ้า ที่หลังรินไม้เหือดแห้งสู่ราษฎรผู้ยากไร้ เหมือนน้ำจากยอดดอยไหลสู่ที่ราบอย่างไร้พรมแดน และราคาบัตรเข้าชมเท่ากับ 50 บาท

3.3.4 ศูนย์ผลิตภัณฑ์จากดอยตุง

ผลิตภัณฑ์งานเกษตร เพื่อให้ราษฎรมีอาชีพ และรายได้เลี้ยงตัว จึงได้มีการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมอาชีพเกษตรกรกรรมขึ้น ได้แก่ งานเพาะเนื้อเยื่อ เห็ด กาแฟ ไม้ตัดดอกตัดใบ ไม้กระถาง ไม้ประดับจากต่างประเทศ ผลผลิตทางการเกษตรของดอยตุงมีคุณภาพที่ดี เนื่องจากการคัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และนำเทคโนโลยียุคใหม่มาใช้ จนได้ผลผลิตมาตรฐานดีเป็นที่ยอมรับของตลาด

ผลิตภัณฑ์งานฝีมือ

- ผ้าและทอที่ งานฝีมือของผู้หญิงในหมู่บ้านชาวเขาและชาวไทยใหญ่ ที่มีความประณีตในงานทอ โครงการฯยังได้จัดหาผู้เชี่ยวชาญมาเสริมสร้างเทคนิคการทอผ้า เพื่อให้ผ้าและพรมทอที่มีคุณภาพ และเป็นที่ถูกใจของตลาดในประเทศและต่างประเทศ
- พรมทอมือ ด้วยฝีมือแรงงานของชาวหนุ่มสาวบนดอยตุงที่สามารถทอลวดลายได้ทุกรูปแบบจึงเป็นผลผลิตคุณภาพส่งออกได้
- กระดาษสา จากต้นสาขึ้นอยู่ในป่า นำมาปลูกเสริมรายได้ โดยนำไปลอกมาทำกระดาษใส่สีสันทึบและลวดลายต่าง เป็นงานที่ทรงคุณค่า
- กาแฟดอยตุง ต้นกาแฟอาราบิก้าเป็นส่วนหนึ่งของป่าเศรษฐกิจของโครงการฯ ปลูกอยู่บนเขาสูงมีคุณภาพดี เมื่อนำมาคั่ว จึงได้กาแฟที่มีรสชาติอร่อย หอมกรุ่น เป็นเอกลักษณ์ของดอยตุง และได้รับการยอมรับว่ารสชาติระดับมาตรฐานโลก

3.3.5 สวนสัตว์คอยตุง

เป็นสวนสัตว์เปิดเนื้อที่กว่า 200 ไร่ ในโครงการพัฒนาคอยตุง จัดตั้งเป็นสถานีเพาะเลี้ยง และอนุรักษ์พันธุ์สัตว์ป่า ในสวนสัตว์ได้นำสัตว์ต่างๆ ที่มีถิ่นฐานบริเวณนี้ เช่น ไก่ฟ้าพญาลอ นกยูง หมี กวาง เนื้อทราย เก้ง ที่หาดูยากมาเลี้ยง และให้เปิดเข้าชม

3.3.6 ศูนย์ฝึกอาชีพผาหมี

สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ บดินทรเทพยวรางกูร ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระราชินีสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ทรงเสด็จฯ เสด็จพระราชดำเนินมาทรงเปิดศูนย์ฝึกอาชีพผาหมี เมื่อวันที่ 15 ธันวาคม 2562 ปัจจุบันกลายเป็น ศูนย์ฝึกอาชีพผาหมี อย่างเต็มตัว การฝึกอาชีพที่นี่เป็นต้นกำเนิดของ ผลผลิตหลากหลาย เช่น เครื่องจักสาน ผักสดหลายชนิดอันมาจากการฝึกฝนของอดีตผู้ศรัทธาเสด็จ

3.3.7 พระธาตุคอยตุง

พระธาตุคอยตุง ปฐมเจดีย์แห่งล้านนา สร้างขึ้นเมื่อ พ.ศ.1454 เป็นที่เคารพสักการะของ ชาวพุทธทั้ง ไทย พม่า ลาว ที่อยู่ใกล้เคียง ภายในบรรจุพระรากขวัญเมืองซ้าย(กระดูกไหปลาร้า)ของ พระพุทธเจ้า ประดิษฐานอยู่บนยอดคอยสูงของเทือกเขานางนอน ห่างจากพระตำหนัก 7 กิโลเมตร ด้วยเส้นทางสายเก่า หรือ 12 กิโลเมตรด้วยเส้นทางสายใหม่

3.3.8 หมู่บ้านชาวเขา

ในบริเวณพื้นที่โครงการพัฒนาคอยตุง มีหมู่บ้าน 26 หมู่บ้าน ประกอบด้วยชนกลุ่มน้อย หลายเผ่าพันธุ์ ได้แก่ ไทยใหญ่ จีนฮ่อ ชาวเขาเผ่าอีเก้อ และเผ่ามูเซอ ปัจจุบันนี้ได้ตั้งรกรากเป็นหลัก แห่่ง มีถนนหนทางติดต่อกันได้สะดวก แต่ละหมู่บ้านก็จะมีเอกลักษณ์และการดำรงชีวิตที่แตกต่างกันไป ชาวบ้านเหล่านี้เข้ามาทำงานและฝึกอาชีพกับโครงการฯ ทำให้มีรายได้และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น แต่เขายังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของเผ่าไว้อย่างดี ทำให้มีพิธีกรรมและงานฉลองประจำเผ่าที่สวยงามตลอดทั้งปี

3.3.9 หอพระราชประวัติ

เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใหม่ซึ่งอยู่บริเวณเดียวกับสวนแม่ฟ้าหลวง จะเป็นแหล่งรวมพระราชประวัติตั้งแต่ยังทรงพระเยาว์ และพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี ที่ได้เสด็จพระราชดำเนินในที่ต่างๆ และราคาบัตรเข้าชมเท่ากับ 30 บาท

3.4 จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในโครงการพัฒนาคอยตุง

จำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ในโครงการพัฒนาคอยตุงตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ.2546 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 สรุปจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในโครงการพัฒนาคอยตุง

เดือน	จำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ.2544		จำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ.2545		จำนวนนักท่องเที่ยว พ.ศ.2546	
	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ	ชาวไทย	ชาวต่างชาติ
มกราคม	81,473		68,495	3,263	54,972	2,308
กุมภาพันธ์	32,404		44,468	3,062	46,408	2,336
มีนาคม	17,918		25,139	2,674	22,876	1,698
เมษายน	41,591	1,181	46,502	2,004	27,166	606
พฤษภาคม	13,083	1,441	17,659	1,582	32,496	641
มิถุนายน	7,749	1,103	10,677	1,394	8,432	1,153
กรกฎาคม	13,281	1,743	10,825	2,124	-	-
สิงหาคม	10,103	1,597	11,766	1,768	-	-
กันยายน	9,628	1,070	5,677	2,922	-	-
ตุลาคม	38,126	663	32,482	1,842	-	-
พฤศจิกายน	31,986	1,035	33,709	3,354	-	-
ธันวาคม	111,300	2,298	111,286	2,314	-	-
รวม	276,847	12,131	418,685	28,303	192,350	8,742
รวมทั้งหมด	420,773		446,988		201,092	

ที่มา : สำนักงานประสานงานโครงการพัฒนาคอยตุง (พื้นที่ทรงงาน)อันเนื่องมาจากพระราชดำริ (2546)

หมายเหตุ : สำหรับจำนวนนักท่องเที่ยวในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปี พ.ศ.2544 เป็นการสำรวจจำนวนนักท่องเที่ยว โดยรวมจึงไม่ได้แบ่งประเภทของนักท่องเที่ยว

จากตารางที่ 3.1 แสดงให้เห็นว่าจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยตุงเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่านักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ โดยเฉพาะปี พ.ศ.2545 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยมาเที่ยวโครงการพัฒนาคอยตุงมากถึง 418,685 คนซึ่งคิดเป็นร้อยละ 93.67 ของ

จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมด และจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวในโครงการพัฒนาออยตุงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นซึ่งพิจารณาได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเที่ยวในโครงการพัฒนาออยตุงในปี พ.ศ.2545 มีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ.2544 ประมาณ 26,000 คน แต่ในปี พ.ศ.2546 ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึงมิถุนายน มีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 201,000 คน โดยเปรียบเทียบในช่วงเวลาเดียวกันกับปี พ.ศ.2545 ซึ่งมีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 227,000 คน แล้วพบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงประมาณ 26,000 คน อาจเป็นเพราะการปรับราคาเพิ่มขึ้นของบัตรเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญในโครงการพัฒนาออยตุง โดยเริ่มใช้ตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ.2546 ซึ่งจากเดิมราคาบัตรเข้าชมสวนแม่ฟ้าหลวงเท่ากับ 50 บาท ปรับเพิ่มเป็นราคา 80 บาท รวมทั้งอาจเป็นเพราะผลกระทบจากการเกิดโรคทางเดินหายใจเฉียบพลันรุนแรง (Severe Acute Respiratory Syndrome; SARS) ระบาดจึงส่งผลกระทบต่อการเดินทางท่องเที่ยวด้วย

3.5 สถานที่ตั้งโครงการพัฒนาออยตุง

สำหรับนักท่องเที่ยวที่สนใจต้องการจะพักค้างคืนในโครงการพัฒนาออยตุงก็สามารถจองห้องพักได้ที่บ้านต้นน้ำ 31 ซึ่งตั้งอยู่ที่ โครงการพัฒนาออยตุง อาคารเอนกประสงค์ พระตำหนักออยตุง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย

การเดินทางสู่ออยตุงมี 2 สาย คือสายใหม่ จากตัวเมืองเชียงราย ตามทางหลวงหมายเลข 10 (สายเชียงราย-แม่สาย) ประมาณ 48 กิโลเมตร แยกซ้ายเข้าออยตุงที่หลักกิโลเมตรที่ 870-871 บ้านสันกอง ส่วนสายเก่า แยกซ้ายเข้าออยตุงที่หลักกิโลเมตรที่ 871-872 ตรงข้ามคู่มือห้วยไคร้ จากนั้นตามทางหลวงหมายเลข 1149 เส้นทางสู่สถานที่ท่องเที่ยวบนออยตุง สามารถเดินทางเป็นวงรอบสู่อำเภอแม่สายได้เป็นทางลาดยางขึ้นเขาคดเคี้ยวเลาะไปตามภูมิประเทศที่สวยงาม

จะเห็นได้ว่าโครงการพัฒนาออยตุงมีลักษณะกิจกรรมนันทนาการที่หลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกท่องเที่ยวในกิจกรรมนันทนาการรูปแบบใด จึงทำให้การมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจที่โครงการพัฒนาออยตุงเป็นการท่องเที่ยวที่ได้ทั้งความเพลิดเพลิน และความรู้ในด้านต่างๆ อาทิเช่น ความรู้ทางด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ของภาคเหนือ รวมทั้งพืชพันธุ์ไม้นานาชนิด เป็นต้น และจากลักษณะกิจกรรมนันทนาการดังกล่าวได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาโดยเฉพาะการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่โครงการพัฒนาออยตุงให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวระดับประเทศและนานาชาติ พร้อมทั้งมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปตามพระราชดำริ และจากการศึกษาของวัฒนาพร

(2545) กล่าวว่า บริบทของสภาพแหล่งท่องเที่ยวออยคองตามองค์ประกอบหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ องค์ประกอบด้านพื้นที่ องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ องค์ประกอบด้านองค์กร และองค์ประกอบด้านการจัดการ มีความพร้อมและสามารถจัดการแหล่งท่องเที่ยวออยคองให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้ ฉะนั้น กล่าวได้ว่าโครงการพัฒนาออยคองเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวที่อิงแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ กำลังเป็นรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงกำลังรองรับของแหล่งท่องเที่ยวและเป็นการท่องเที่ยวที่เน้นการลดภาระต่อสิ่งแวดล้อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ว่าเป็น “การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาชื่นชม และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรู้และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศ” (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2542: 20) อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังเป็นแนวคิดที่จะทำให้กิจกรรมการท่องเที่ยวช่วยส่งเสริมธรรมชาติศึกษาและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะช่วยสร้างรายได้ ซึ่งรายได้ส่วนหนึ่งรัฐจะสามารถนำมาใช้ในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และความหลากหลายทางชีวภาพ การปรับพันธุ์ ฯลฯ ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาข้อจำกัดทางด้านงบประมาณ นอกจากนี้แล้ว การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ยังเป็นการสร้างงานให้กับประชาชนท้องถิ่นเพื่อเพิ่มรายได้ เมื่อประชาชนในท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นจากกิจกรรมการท่องเที่ยวก็จะช่วยลดความจำเป็นในการพึ่งพาทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการดำรงชีพ ด้วยเหตุผลดังกล่าวการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจการท่องเที่ยว และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถดำเนินควบคู่กันไปได้ หรืออาจกล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

สำหรับโครงการพัฒนาออยคองสามารถทำการควบคุมดูแลกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อให้อยู่ในขอบเขตที่สภาพแวดล้อมจะรองรับได้ซึ่งสามารถกระทำได้หลายวิธี เช่น การบริหารการท่องเที่ยวธรรมชาติด้วยวิธีการจัดการต่างๆ หรือการนำเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์ใช้ ซึ่งประกอบด้วย การเก็บค่าเข้าชมหรือค่าผ่านประตู การเก็บภาษีในรูปแบบต่างๆ การควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวหรือการออกใบอนุญาตที่ซื้อ-ขายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเก็บค่าธรรมเนียมการเข้าชมสถานที่ท่องเที่ยวสามารถนำมาใช้ในช่วงเวลาที่มียกนักท่องเที่ยวแออัด เช่น วัน

หยุดนักขัตฤกษ์ จะเห็นได้ว่าเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยควบคุม และกระจายปริมาณนักท่องเที่ยวให้อยู่ในขอบเขตที่ต้องการ ดังนั้น การประเมินมูลค่านันทนาการของโครงการพัฒนาอtoyดุงที่มีเอกลักษณ์เฉพาะที่ตั้งใกล้เมืองและมีผู้มาเยือนหนาแน่น ในการศึกษาครั้งนี้จะเลือกใช้วิธีต้นทุนการเดินทาง ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาที่นิยมใช้เพื่อประเมินมูลค่าสิ่งแวดล้อมในด้านนันทนาการ โดยใช้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางและต้นทุนค่าเสียโอกาสของเวลาของนักท่องเที่ยวเป็นข้อมูลบอกมูลค่าเชิงนันทนาการของสถานที่นั้น เพราะต้นทุนการเดินทางหมายถึงมูลค่าของการนันทนาการที่เกี่ยวข้องกับสภาพสิ่งแวดล้อม การที่คนต้องการไปทัศนจรท่องเที่ยวที่นั่นนักท่องเที่ยวต้องเสียเวลาเสียเงินค่าเดินทาง เพื่อให้ได้รับบรรดประโยชน์และความพอใจ วิธีต้นทุนการเดินทางอย่างน้อยจะสามารถสะท้อนคุณค่าของสภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งนั้นๆ เครื่องมือดังกล่าวจะช่วยในการแบ่งปันผลประโยชน์จากธุรกิจท่องเที่ยวสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสู่มือประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเท่ากับเป็นการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นด้วยเช่นกัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved